

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.004.05.2016

P/16/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44
lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/16/045 – Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
<i>Kontroler</i>	Zbigniew Stachowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/3/2016 z dnia 5 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Sądeckie Wodociągi Spółka z o.o., ul. Wincentego Pola 22, 33-300 Nowy Sącz ¹
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Janusz Adamik, Prezes Zarządu - Dyrektor Spółki ² (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia³, że po wygaśnięciu stref ochrony ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2012 r., Spółka nie podjęła działań zmierzających do ich ponownego ustanowienia. Pomimo niesprzyjających warunków hydrogeologicznych do zatrzymywania migrujących wód opadowych, nie chroniono powierzchni ziemi w rejonie ujęć podziemnych w Starym Sączu. Dla eksploatowanych ujęć wody stosowano zabezpieczenia poprzez ich ogrodzenie, a także należycie utrzymywano rejonu ujęć poprzez wykorzystanie technicznych zabezpieczeń w celu ochrony przed osobami nieupoważnionymi oraz właściwe utrzymywanie powierzchni tych ujęć.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Po wygaszeniu (z dniem 31 grudnia 2012 r.) stref ochrony ujmowanych wód Spółka nie występowała z wnioskami o ich ustanowienie, uzasadniając to brakiem wymiernych korzyści płynących z ich ustanowienia. Jednak NIK zwraca uwagę, że aktualna dokumentacja hydrogeologiczna dotycząca ujęć wód podziemnych w Starym Sączu wskazywała na potrzebę ustanowienia strefy ochrony pośredniej ze względu na niekorzystne właściwości terenu do zatrzymywania wód opadowych oraz postępującą urbanizację w otoczeniu eksploatowanych ujęć.

Tereny ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych oraz powierzchniowych wykorzystywane były tylko do celów związanych z eksploatacją ujęć wodnych, urządzenia służące do poboru wody zabezpieczono przed przedostawaniem się do nich

¹ Dalej: Spółka.

² Dalej: Prezes Zarządu.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

wód opadowych. Prawidłowo także zrealizowano obowiązek odprowadzania ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze. Przeciwdziałano także zanieczyszczeniu ujmowanych wód m.in. poprzez zabezpieczenie wszystkich ujęć wody podziemnej trwałymi ogrodzeniami oraz objęcie części z tych ujęć całodobowym monitoringiem z zastosowaniem kamer podczerwieni oraz systemów sygnalizacji włamania, a wprowadzony całodobowy system pracy zapewniał bezpieczeństwo dostawy wody.

Terminowo wykonywano obowiązki określone w pozwoleniach wodnoprawnych, dotyczące ilości i jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W całym kontrolowanym okresie nie przekraczano maksymalnych ilości pobieranych wód oraz utrzymywano określone w pozwoleniach wodnoprawnych nienaruszalne przepływy wód powierzchniowych.

Prowadzone działania przeciwko zanieczyszczeniu wód surowych oraz system ich uzdatniania sprawiły, że w całym okresie objętym kontrolą nie odnotowano przypadku wprowadzenia do sieci wód o nieodpowiedniej jakości.

Obowiązki sprawozdawczo-informacyjne Spółka realizowała poprzez sporządzanie wymaganych sprawozdań oraz zamieszczanie na stronie internetowej informacji o jakości dostarczanej wody, zakresie usług oraz o cennikach i oferowanej pomocy technicznej dla odbiorców wody. Obowiązki sprawozdawcze określone w udzielonych Spółce zezwoleniach na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, według wyjaśnień Prezesa Zarządu, przekazywane były w formie ustnej podczas zgromadzeń wspólników. NIK jednak zwraca uwagę na konieczność przedkładania pisemnych informacji w przedmiotowym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ochroną ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

1.1. Realizacja zadań wynikająca z ustanowienia strefy ochronnej

Opis stanu faktycznego

Wg stanu na 31 marca 2016 r. Spółka dysponowała pięcioma ujęciami wody, w tym dwoma ujęciami wód powierzchniowych z rzeki Dunajec: w Starym Sączu i Świniarsku oraz trzema ujęciami wód podziemnych: w Świniarsku, Starym Sączu i Barcicach. Ujęcie w Świniarsku posiadało dwa systemy poboru wody, tj. pobór wody powierzchniowej kierowanej do 16 studni oraz ujęcia wód podziemnych z 11 studni bez sztucznego zasilania. Ujęcie w Starym Sączu posiadało trzy systemy poboru wody, tj. pobór wody powierzchniowej kierowanej bezpośrednio do uzdatniania, pobór wody powierzchniowej kierowanej do zasilania 16 studni infiltracyjnych oraz pobór wód podziemnych z tych studni bez sztucznego zasilania. Woda zasilająca ujęcie w Barcicach pobierana była z jednej studni.

Łączna wydajność ww. ujęć⁴ wynosiła 1 226,6 m³/h (w tym ujęcie: w Świniarsku 612,6 m³/h, w Starym Sączu 610,0 m³/h i w Barcicach 4,0 m³/h). Pobrana woda z ww. ujęć wprowadzana była do jednej strefy zaopatrującej ok. 100 tys. mieszkańców w sześciu gminach⁵.

(dowód: akta kontroli str. 4-33, 116-117, 783-811)

⁴ Według pozwoleń wodnoprawnych.

⁵ Nowy Sącz, Stary Sącz, Korzenna, Nawojowa, Grybów, Chelmiec

W latach 2013 – 2016, na pięć ujęć zarządzanych przez Spółkę, strefa ochrony bezpośredniej obowiązywała tylko dla ujęcia wody z odwiertu studziennego (S-1) w Barciach. W decyzji nie podano okresu, na jaki strefa ochrony bezpośredniej została ustanowiona.

(dowód: akta kontroli str. 40-43)

Stref ochronnych nie ustanowiono dla dwóch ujęć powierzchniowych (w Świniarsku i Starym Sączu) oraz dla 16 punktów poboru wód podziemnych w Starym Sączu i 11 punktów poboru wód podziemnych w Świniarsku, a dla ujęcia w Barciach wyznaczono tylko strefę ochrony bezpośredniej.

Spośród ww. ujęć uzasadnione było nieustanowienie strefy ochrony pośredniej ujęcia wody ze studni S-1 w Barciach, gdyż w rejonie tego ujęcia, według dokumentacji hydrogeologicznej⁶, występowały słabo przepuszczalne warstwy wodonośne zapewniające konieczną ochronę ujmowanej wody, co pozawalało na odstąpienie od wyznaczania takiej strefy.

(dowód: akta kontroli str. 84)

Spółka nie podejmowała działań zmierzających do ustanowienia stref ochronnych, pomimo występowania udokumentowanych zagrożeń zanieczyszczenia pobieranych z nich wód podziemnych w Starym Sączu⁷. Według opracowanej w maju 2015 r. dokumentacji hydrogeologicznej, ustalającej zasoby eksploatacyjne wielootworowego ujęcia wód podziemnych, budowa geologiczna w rejonie ujęcia oraz warunki hydrologiczne nie zapewniały właściwej ochrony jakości ujmowanych wód podziemnych. Niekorzystne aspekty to głównie płytkie zaleganie zwierciadła wody oraz brak warstwy izolującej przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni do warstwy wodonośnej, a ujmowany poziom wodonośny jest podatny na zanieczyszczenia z powierzchni. W związku z tymi uwarunkowaniami za zasadne uznano ustanowienie strefy ochronnej zarówno terenu ochrony bezpośredniej, jak i terenu ochrony pośredniej. Strefę ochrony bezpośredniej należało wyznaczyć w granicach ogrodzenia poszczególnych studni. Strefę ochrony pośredniej zalecono podzielić na dwa obszary różniące się ograniczeniami w użytkowaniu terenu. Stefa w bezpośrednim sąsiedztwie studni powinna zapewnić maksymalną ochronę wód. Druga strefa powinna zapewnić ochronę wód podziemnych z uwzględnieniem planowanego zagospodarowania terenów zurbanizowanych i użytkowanych rolniczo.

(dowód: akta kontroli str. 86-96)

Na potrzebę ustalenia stref ochronnych dla studni S-1 w Starym Sączu, wskazywano w dokumentacji hydrogeologicznej stanowiącej integralną część operatu wodnoprawnego opracowanego w styczniu 2001 r. Teren ochrony bezpośredniej powinien obejmować grunty, na których jest usytuowane ujęcie wody, oraz otaczający je pas gruntu o szerokości 10-15 m. Na terenie ochrony bezpośredniej powinno być zabronione użytkowanie gruntu do celów niezwiązanych z eksploatacją wody. Teren ochrony bezpośredniej winien być ogrodzony. Na ogrodzeniu należy umieścić tablice informujące o ujęciu wody i zakazie wstępu osób nieupoważnionych na teren ochrony bezpośredniej. Teren ochrony pośredniej powinien obejmować grunty w promieniu od 88,5 m od studni.

(dowód: akta kontroli str. 118-126)

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że Spółka nie przystąpiła do ustanowienia stref ochronnych dla ww. ujęć, gdyż wcześniejsze doświadczenia wskazują, że pomimo posiadanych stref ochrony pośredniej, zarządzający ujęciami wody nie miał realnych możliwości ich kontroli ze względu na nawożenie oraz stosowanie środków ochrony roślin oraz nie miał faktycznego wpływu na sposób ich użytkowania. Tworzenie stref ochrony pośredniej jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym (nieadekwatnym do

⁶ Opracowanej w czerwcu 2009 r.

⁷ S-19, S-20, S-21a, S-21b, S21-c, S-22, S-22a, S-22b, S-22c, S-23, S-23a, S-23b, S-23c, H-8, H-9, S-1.

ewentualnych korzyści) i często naruszało własność prywatną, co generowało konflikty między Spółką i lokalną społecznością. Obszar zasobowy ujęć zlokalizowany jest na terenie obszaru chronionego krajobrazu, na którym obowiązują zakazy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ujęcia wód podziemnych znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru „Natura 2000”, natomiast pobór wody powierzchniowej odbywa się z rzeki Dunajec objętej siecią „Natura 2000”. Obostrzenia wynikające z ustanowienia tej sieci wpływają korzystnie na stan jakościowy i ekologiczny wód powierzchniowych, a podczas kilkudziesięcioletniej eksploatacji ujęcia jakość ujmowanych wód powierzchniowych nie uległa pogorszeniu. Tereny objęte ochroną bezpośrednią ujęć są własnością Spółki, która zapewnia dla tego obszaru zabezpieczenia jak dla strefy ochrony bezpośredniej.

(dowód: akta kontroli str. 172-174)

Dla ujęcia podziemnego w Barcicach przejętego w użytkowanie przez Spółkę od Gminy Stary Sącz z dniem 1 stycznia 2009 r. strefę ochrony bezpośredniej ustanowiono dopiero 31 stycznia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 4, 85, 102-110)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że Gmina Stary Sącz (właściciel studni) przekazała Spółce dokumentację hydrogeologiczną z 1962 r. i poinformowała, że późniejsza dokumentacja z 1973 r. zaginęła. Informacja ta pozwalała Spółce sądzić, iż wystąpiły przesłanki, dla których nie ustanowiono stref ochronnych dla tej studni. W 2009 r. ustawa Prawo wodne nie nakładała obligatoryjnego obowiązku ustanowienia stref ochronnych. Postępująca urbanizacja otoczenia studni spowodowała, że Spółka wystąpiła z wnioskiem o wyznaczenie dla tej studni strefy ochrony bezpośredniej.

(dowód: akta kontroli str. 172, 174)

Z dniem 31 grudnia 2012 r., stosownie do postanowień art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw⁸, wygaszone zostały strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód powierzchniowych w Swiniarsku i Starym Sączu oraz dwóch ujęć wód podziemnych, w skład których wchodziło 20 punktów poboru wód podziemnych (11 w Swiniarsku i 9 w Starym Sączu). W tym samym terminie wygasła także strefa ochrony pośredniej ujęcia wód powierzchniowych w Starym Sączu.

Po wygaszeniu ww. stref ochrony bezpośredniej Spółka nie występowała o ponowne ich ustanowienie.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że ostateczną decyzję o utworzeniu stref ochronnych podejmuje użytkownik ujęcia, gdyż w przepisach ustawy Prawo wodne obowiązek ich ustanowienia nie jest obligatoryjny. Spółka nie przystąpiła do ustanowienia stref ochronnych ujęć, kierując się następującymi przesłankami: tereny, na których do końca 2012 r. ustanowione były strefy ochronne ujęć są własnością Spółki, która zapewnia dla tych terenów zabezpieczenie analogiczne jak dla stref ochrony bezpośredniej. Tereny, na których ustanowiono poprzednio strefy ochronne ujęć, objęte już są ograniczeniami w użytkowaniu wynikającymi z planów zagospodarowania przestrzennego oraz regulacji prawnych dotyczących ochrony przyrody. Spółka, podejmując działania, musi w każdym przypadku starannie rozważyć zasadność/celowość ich podjęcia, związane z nimi koszty oraz ocenić spodziewane korzyści. W ocenie Spółki niecelowe jest tworzenie stref ochrony pośredniej dla istniejących ujęć, które są zlokalizowane na terenach już zagospodarowanych, i dla których to ujęć w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego znalazły się zapisy uwzględniające lokalizację ujęć i ich ochronę.

(dowód: akta kontroli str. 172, 174-175)

Spółka ochraniała własne tereny, na których były zlokalizowane wszystkie eksploatowane ujęcia wody na zasadach analogicznych jak tereny ochrony

⁸ Dz. U. Nr 32 poz. 159 ze zm.

bezpośredniej ujęć wód podziemnych oraz powierzchniowych, określonych w art. 53 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁹. Urządzenia służące do poboru wody zainstalowano w podziemnych komorach lub w obudowach naziemnych, co stosownie do postanowień art. 53 ust.2 pkt 1 upw zabezpieczało te urządzenia przed przedostawaniem się do nich wód opadowych. Prawidłowo także zrealizowano obowiązek¹⁰ odprowadzania ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze. Ścieki powstałe w Stacji Uzdatniania Wody w Starym Sączu (dalej SUW Stary Sącz) gromadzone były w osadnikach bezodpływowych, a następnie przewożone do oczyszczalni ścieków. Ścieki powstałe w Stacji Uzdatniania Wody w Świniarsku (dalej SUW Świniarsko) odprowadzono poprzez gminną kanalizację sanitarną.

Stosownie do postanowień art. 53 ust. 3 upw, wszystkie działki, na których zlokalizowano punkty poboru wód podziemnych zostały ogrodzone, ogrodzenia były pełne i uniemożliwiały przedostawanie się na teren ujęć niepowołanych osób i zwierząt. Tereny ochrony bezpośredniej punktów poboru wody zostały odpowiednio oznakowane poprzez rozmieszczenie na ogrodzeniach tablic informacyjnych odpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody¹¹.

Spółka stosowała także dodatkowe zabezpieczenia przed możliwością wtargnięcia na teren ujęcia wód oraz zniszczenia urządzeń na ujęciu i potencjalnego zanieczyszczenia ujmowanych wód. Wejścia do wszystkich studni wyposażono w wyłączniki bezpieczeństwa sygnalizujące otwarcie włazów do studni. Wszystkie studnie wyposażono w zdalne systemy sterowania pompami bezpośrednio z dyspozytorni.

Ujęcia wód powierzchniowych nie zostały ogrodzone i były nieoznakowane znakami stojącymi lub pływającymi, z wyjątkiem ujęcia brzegowego w Świniarsku, gdzie w opasce wzmacniającej brzeg umieszczano tablicę informującą o ujęciu wód powierzchniowych.

W SUW w Starym Sączu wszystkie miejsca poboru wód podziemnych były oświetlone i monitorowane kamerami podczerwieni. Monitoringu takiego nie posiadała tylko studnia H-9. Trzy zespoły studni, w których znajduje się 12 punktów poboru wody ze sztucznym nawadnianiem, zabezpieczono tzw. barierami podczerwieni wykrywającymi przedostanie się niepowołanych osób na teren poboru wody.

W okresie objętym kontrolą NIK żadne z ujęć wód powierzchniowych i podziemnych będących w dyspozycji Spółki nie posiadało ustanowionych stref ochrony bezpośredniej z wyjątkiem studni w Barcicach, dla której taką strefę ustanowiono w 2013 r.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że po analizie zysków i strat związanych z wyznaczeniem stref ochronnych i potencjalnego wzrostu kosztów uzdatniania wody, a także mając na uwadze brak prowadzenia przez organy ustanawiające strefy działań kontrolnych dotyczących zakazów i nakazów obowiązujących w ustanowionych strefach (tj. nie realizujących obowiązków wynikających z art. 156 ust. 1 i 2 upw), Spółka odstąpiła od wnioskowania o ustanowienie stref ochronnych. Ujęcia, dla których nie ustanowiono stref ochronnych, nie są objęte ustawowym obowiązkiem oznakowania tych stref oraz obowiązkiem ogrodzenia stref ochrony bezpośredniej. Jednak wszystkie ujęcia zostały zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych oraz objęte monitoringiem.

(dowód: akta kontroli str. 813-814)

W badanym okresie Spółka nie była kontrolowana w zakresie realizacji zadań związanych z wypełnieniem obowiązków dotyczących strefy ochronnej. Starostwo Powiatowe w Nowym Sączu przeprowadziło w tym okresie łącznie sześć kontroli ujęć wody, których przedmiotem było wywiązywanie się przez Spółkę z obowiązków wynikających z udzielonych pozwoleń wodnoprawnych. Wyniki tych kontroli nie

⁹ Dz. U. z 2015 poz. 469 (dalej upw).

¹⁰ Art. 53 ust. 2 pkt 3 upw.

¹¹ Dz. U. Nr 136 poz. 1457.

wykazały nieprawidłowości, skutkiem czego Starostwo nie precyzowało uwag i wniosków w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 135 -159)

1.2. Zapobieganie lub ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczenia środowiska na jakość wody przeznaczanej do spożycia

Opis stanu faktycznego

W celu pozyskania informacji o potencjalnych źródłach zanieczyszczenia wód Spółka monitorowała stan środowiska, poprzez prowadzenie kontroli terenów otaczających ujęcia, które mogłyby mieć potencjalny wpływ na jakość ujmowanych wód. Kontrole te dokonywano podczas prowadzenia odczytów liczników oraz podczas prowadzenia prac porządkowych. Spółka korzystała także z informacji Centrum Zarządzania Kryzysowego o wszelkich zagrożeniach. W latach 2013-2016 (do 31 marca) w obrębie wygaszonych stref ochronnych nie stwierdzono źródeł potencjalnego zagrożenia.

(dowód: akta kontroli str. 322, 324)

W latach 2013-2016 (do 31 marca) Spółka nie prowadziła działań mających na celu identyfikację nieczynnych studni i potencjalnych ognisk zanieczyszczenia wody, gdyż zdaniem Prezesa Zarządu, Spółka nie ma możliwości penetrowania prywatnych nieruchomości i kontrolowania studni znajdujących się na terenie tych nieruchomości. W okresie objętym kontrolą NIK Spółka nie otrzymywała skarg oraz informacji o nieprawidłowościach mogących mieć negatywny wpływ na jakość wód przeznaczonych do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 322, 324)

Według Prezesa Zarządu Spółka przeciwdziałała zanieczyszczeniu ujmowanych wód m.in. poprzez zabezpieczenie wszystkich ujęć wody podziemnej trwałymi ogrodzeniami oraz objęcie części z tych ujęć całodobowym monitoringiem z zastosowaniem kamer podczerwieni oraz systemów sygnalizacji włamania, a wprowadzony całodobowy system pracy zapewniał bezpieczeństwo dostawy wody. W celu minimalizacji skutków potencjalnych zdarzeń nadzwyczajnych, stosownie do postanowień art. 47 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, Spółka podpisała porozumienie współpracy z Komendą Miejską Policji w Nowym Sączu, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej, Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Urzędu Miasta w Nowym Sączu oraz ze Strażą Miejską w Nowym Sączu. Niezależnie od powyższego Firma „GROM” na zlecenie Spółki zainstalowała na ujęciach wody system zabezpieczeń elektronicznych połączony drogą telefoniczną ze stanowiskiem monitorowania specjalistycznego.

(dowód: akta kontroli str. 324, 327-347)

W okresie objętym kontrolą NIK Spółka nie otrzymywała skarg i informacji o nieprawidłowościach mogących mieć negatywny wpływ na jakość wód przeznaczonych do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 324)

W kontrolowanym okresie Spółka nie uczestniczyła w postępowaniach dotyczących planowania przestrzennego obszaru stref ochronnych ujęć wody, gdyż, jak to wyjaśnił Prezes Zarządu Spółki, nie otrzymywano informacji o postępowaniach dotyczących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny, na których zlokalizowane są ujęcia zarządzane przez Spółkę.

Wszystkie obszary obowiązujących i wygasłych stref ochrony bezpośredniej ujęć wody zarządzanych przez Spółkę zostały uwzględnione w aktualnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (dalej mpzp) gminy: Stary Sącz i Chelmec. W związku z uwzględnieniem tych obszarów w mpzp w gminie Stary Sącz wprowadzono zakaz wznoszenia na tych terenach obiektów budowlanych niezwiązanych z pracą ujęć, jakiegokolwiek użytkowania terenu poza użytkowaniem związanym z poborem wody,

przebywania osób postronnych poza pracownikami obsługi. W mpzp gminy Chełmiec zapisano natomiast, że w zakresie nakazów i zakazów na terenach urządzeń zaopatrzenia w wodę obowiązują przepisy prawa wodnego.

Obowiązująca dokumentacja planistyczna nie przewidywała jednak ochrony terenów wygasłych stref ochrony pośredniej, a Spółka nie podejmowała działań o wpisanie do tej dokumentacji ograniczeń w użytkowaniu terenów wygasłych stref ochrony pośredniej.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że według analitycznej części mpzp miasta starego Sącza obowiązującym było utrzymanie tylko strefy ochrony bezpośredniej terenu ujęć wody, jednak w załączniku graficznym do uchwały wprowadzającej mpzp oznaczono tereny ochrony pośredniej. Ponieważ w § 8 wymienionej wyżej uchwały przywołano decyzje ustanawiające strefy ochronne, Spółka uważa za obowiązujące ograniczenia wynikające z tych decyzji.

Strefa ochrony pośredniej wód podziemnych w Świniarsku nie została uchwalona, gdyż Wojewoda Nowosądecki odmówił ustanowienie takiej strefy, uwzględniając sprzeciw mieszkańców Gminy Chełmiec. W związku z tym Gmina nie wprowadziła do mpzp zapisów dotyczących ograniczeń obowiązujących w strefie ochrony pośredniej terenów ujęć ujmowanych wód.

(dowód: akta kontroli str. 322, 325-326, 348-371,857)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

1. Stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹², każde przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne ma obowiązek zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem w sposób ciągły i niezawodny, a także zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody. Wprawdzie Spółka samodzielnie decyduje o potrzebie ustanowienia stref ochrony, ale uzasadnienie ich ustanowienia powinno wynikać z dokumentacji hydrogeologicznej. NIK zwraca uwagę, że na takie uzasadnienie wskazuje aktualna dokumentacja hydrogeologiczna opracowana dla ujęć wód podziemnych w Starym Sączu. Formalne ustanowienie zarówno stref ochrony bezpośredniej, jak i stref ochrony pośredniej nie tylko może stworzyć możliwości formalno-prawnej ochrony eksploatowanych zasobów, ale także może przyczynić się do zmniejszenia zanieczyszczenia tych zasobów.

Ustanowienie strefy ochrony pośredniej stworzyłoby możliwości ochrony prawnej zasobów i spowodowałoby obowiązek uwzględnienia zakazów, nakazów i ograniczeń w dokumentach planistycznych (gminnych i wojewódzkich) oraz w postępowaniach związanych ze zmianą użytkowania gruntów przylegających do eksploatowanych ujęć wody. Pozwoliłoby także na egzekwowanie tych zakazów, nakazów i ograniczeń przez organy państwa. Dopiero ustanowione zasady ograniczające gospodarowanie gruntami w strefie ochrony pośredniej mogą uświadomić właścicielom gruntów potrzebę odpowiedniego ich użytkowania. Opłacalność ekonomiczna ustanowienia stref ochrony w konfrontacji z zapewnieniem dostaw wody pitnej dla tak licznie zamieszkałej aglomeracji może być uzasadniona tylko pewnością, że ewentualne zanieczyszczenia chemiczne i biologiczne nie przedostaną się do wody uzdatnionej przeznaczonej dla spożycia. Biorąc jednak pod uwagę cykliczność pobierania prób do badań, zakres badań, a także czas ich przeprowadzania nie można wykluczyć ryzyka przedostania się do sieci wodociągowej niepożądanego zanieczyszczenia.

2. Spółka, będąc zobowiązaną do zapewnienia odpowiedniej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, ma interes prawny i ekonomiczny w kształtowaniu dokumentów planistycznych, w wydawaniu decyzji środowiskowych

¹² Dz. U. z 2015 r. poz. 139 ze zm. (Dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę).

oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla przedsięwzięć mających potencjalny wpływ na jakość ujmowanych wód. NIK zwraca uwagę, iż w tym zakresie brak aktywności Spółki przy równoczesnym braku ustanowionych stref ochrony dla eksploatowanych ujęć wody oznacza utratę szansy wpływania na proces zagospodarowania obszarów, z których eksploatowana jest woda do zaopatrzenia ludności.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Spółka zabezpieczała tereny, na których usytuowane były eksploatowane ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Nie zachodziła potrzeba wprowadzania ograniczeń w użytkowaniu powierzchni ziemi w otoczeniu eksploatowanych ujęć wody, które zostały uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nie występowało jednak z wnioskami o ustanowienie stref ochrony bezpośredniej i stref ochrony pośredniej, argumentując to brakiem uzasadnienia ekonomicznego. Nieustanowienie stref ochrony dla eksploatowanych ujęć częściowo uniemożliwia ochronę prawną zasobów wody względem ustawy Prawo wodne.

2. Przestrzeganie warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniach wodnoprawnych

2.1. Realizacja obowiązków dotyczących korzystania z wód, określonych w pozwoleniu wodnoprawnym na pobór wód

W kontrolowanym okresie wszystkie ujęcia wody zarządzane przez Spółkę posiadały aktualne pozwolenia wodnoprawne na pobór wody, w tym z dwóch ujęć wód powierzchniowych i z 27 studni (11 w Świniarsku i 16 w Starym Sączu).

(dowód: akta kontroli str. 4-38, 160-162, 166-167)

Opis stanu
faktycznego

Spółka prawidłowo realizowała obowiązki określone w pozwoleniach wodnoprawnych, dotyczące ilości ujmowanej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Pozwolenia wodnoprawne nie zawierały obowiązków dotyczących badania jakości wód podziemnych oraz powierzchniowych. W okresie objętym kontrolą nie przekroczono maksymalnych ilości wody pobieranej w ciągu godziny. W SUW w Starym Sączu maksymalne ilości pobieranych wód z ujęć powierzchniowych wynosiły od 80% do 94,1%, a z ujęć wód podziemnych od 2,8% do 100,0% dopuszczalnych ilości. W SUW w Świniarsku nie prowadzono wprawdzie pomiarów maksymalnego poboru wody w ciągu godziny, lecz jak to wyjaśnił Prezes Zarządu, Spółka wywiązywała się z nałożonego obowiązku poprzez odpowiednią regulację wydajności pomp oraz prowadzenie systematycznych pomiarów ilości pobieranej wody pozwalających na określenie poboru średniodobowego. Średniodobowe ilości pobranej wody powierzchniowej również nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wynosiły: w Świniarsku¹³ od 29% do 47%, a w Starym Sączu od 53% do 67% dozwolonych ilości. Ilość pobieranych wód podziemnych: w SUW w Świniarsku zmykała się w przedziale od 10% do 21%, a w SUW w Starym Sączu od 19% do 71% dopuszczalnych ilości.

Pomiary poziomu zwierciadła wody oraz okresowe pomiary wydajności ujęć podziemnych przeprowadzono co miesiąc, a uzyskane wyniki odnotowywano w miesięcznych raportach produkcji wody.

(dowód: akta kontroli str. 5-30, 201-204, 219-230, 232-233, 307-321)

Celem utrzymania nienaruszalnego przepływu na rzece Dunajec w SUW w Starym Sączu zainstalowano system ciągłej kontroli poziomu wody z samoczynnym ograniczaniem wielkości poboru podczas niskich stanów wody, a z dniem 26 października 2015 r. zgodnie z dyspozycją zawartą w pozwoleniu wodnoprawnym dostosowano istniejący monitoring i sterowanie ujęciami wody do pobierania (online) plików z danymi o przepływach z posterunku w Gołkowicach z serwera IMiGW.

¹³ Wyliczone w toku kontroli na podstawie maksymalnego poboru w l/sek

Uzyskiwane dane służyły do automatycznego wyłączenia ujęcia powierzchniowego w chwili, gdy przepływ osiągał wartość równą 5,333 m³/s. Na ujęciu wód powierzchniowych w Świniarsku nie stosowano automatycznych ograniczeń, gdyż wg pozwolenia wodnoprawnego pobór wody w ilości 115 l/sek. stanowił znikomy procent najniższego zaobserwowanego przepływu w bieżącym stuleciu, jak i wyliczonego wzorami empirycznymi.

(dowód: akta kontroli str. 26, 281-291, 300)

Wszystkie punkty poboru wody surowej, stosownie do pozwoleń wodnoprawnych, wyposażone zostały w wodomierze śrubowe, a urządzenia i przyrządy pomiarowe zainstalowane w punktach poboru wody utrzymane były w stanie niebudzącym zastrzeżeń. W Spółce prowadzono książki eksploatacji wszystkich ujęć wody, w których zapisywano podstawowe parametry każdej studni, w tym: głębokość, rodzaj i typ agregatu pompowego, wykaz zamontowanej armatury. Rejestrowano w nich także wykonywane czynności remontowo-konserwacyjne. Odnotowane w ewidencji stany liczników pobieranej wody były zgodne ze stanem rzeczywistym.

(dowód: akta kontroli str. 717-721)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w obszarze przestrzegania warunków korzystania z wód określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.

3. Prowadzenie monitoringu jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci

3.1. Prowadzenie wewnętrznej kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Opis stanu
faktycznego

Stosownie do postanowień § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁴ w Spółce prowadzono kontrolny i przeglądowy monitoring jakości wody. Monitoring kontrolny realizowany był przez laboratorium Spółki (posiadające certyfikat akredytacji wydany w styczniu 2013 r. przez Polskie Centrum Akredytacji w Warszawie), a monitoring przeglądowy wykonywany był na zlecenie Spółki przez SGS Polska w Pszczynie.

W zakresie akredytacji Laboratorium Spółki (AB 980) wyszczególniono badania chemiczne, mikrobiologiczne oraz badania właściwości fizycznych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

(dowód: akta kontroli str. 372-374, 419-447, 818-821)

W 2013 Spółka nie posiadała zatwierdzonego przez Państwowego Inspektora Sanitarnego¹⁵ systemu jakości prowadzonych badań wody, a system jakości badań wody na 2014 r., 2015 r. i 2016 r. zatwierdzony został przez Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego¹⁶ odpowiednio w dniach: 30 kwietnia 2014 r., 28 maja 2015 r. i 20 maja 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 373-377, 822-824)

¹⁴ Dz. U. Nr 61 poz. 417 ze zm. (dalej: *jwps*).

¹⁵ Dalej: PIS.

¹⁶ Dalej: MPWIS.

Obowiązujący w Spółce harmonogram pobierania próbek wody do badań oraz pomiarów jakości wody, uzgodniony został z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Nowym Sączu w dniu 27 września 2007 r. Harmonogramem tym objęto lokalizację dwóch miejsc poboru wody w miejscach wprowadzania wody do sieci¹⁷ i 12 miejsc poboru wody w sieci wodociągowej. Nie ujęto w nim jednak punktów poboru wód na ujęciach¹⁸. Harmonogram od 2007 r. nie był aktualizowany, wskutek czego nie ujęto w nim planu badania wody wprowadzanej do sieci ze studni w Barcicach.

(dowód: akta kontroli str. 378-383)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że obowiązujące przepisy nie nakładały obowiązku corocznego uzgadniania zakresu prowadzonych badań wody przeznaczonej do spożycia. Państwowa Inspekcja Sanitarna nie inicjowała zmian w obowiązującym harmonogramie, co w ocenie Spółki oznaczało zgodność z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Ujęcie jednootworowe wody w Barcicach zostało przekazane Spółce przez Gminę Stary Sącz do tymczasowej eksploatacji, wobec czego Spółka nie uwzględniała tego ujęcia w harmonogramie badań, ale badania takie wykonywała.

Rozporządzenie jwps wydane zostało na podstawie art. 13 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Przepis ten określa, że wszystkie wymagania dotyczące jakości wody, sposobu jej oceny, częstotliwość i miejsca pobierania próbek dotyczą wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a nie wody w trakcie procesu technologicznego mającego na celu jej uzdatnienie. Pomimo nieujęcia w harmonogramie badań wody surowej, badania te wykonywane były przez Spółkę w ramach procesu technologicznego uzdatniania wody.

(dowód: akta kontroli str.815-816, 857, 863-866)

Próbki wody do badań w latach 2013-2015 były pobierane i badane zgodnie z harmonogramem ustalonym z PPIS w Nowym Sączu w dniu 27 września 2007 r, w którym wskazano miejsca poboru próbek wody uzdatnionej: na terenie ujęć wody oraz punkty na sieci wodociągowej.

Stosownie do harmonogramu monitoring kontrolny jakości wody wprowadzanej do sieci wykonano jeden raz w ciągu każdego miesiąca, a monitoring przeglądowy w kwietniu każdego roku.

W latach 2013-2015 Spółka wprowadzała do sieci średniodobowo od 9,5 tys. m³ do 9,7 m³ wody¹⁹ skutkiem czego, stosownie do postanowień § 4 pkt. 5 lit. b rozporządzenia jwps, zobowiązana była do przeprowadzenia w każdym roku po 32 monitoringi kontrolne i po 4 monitoringi przeglądowe, a wykonywała po 44 monitoringi kontrolne i po 5 monitoringów przeglądowych.

Monitoringiem kontrolnym objęto wszystkie obowiązujące parametry ujęte w załączniku nr 5 do rozporządzenia jwps z wyjątkiem smaku, a także nieujęte w nim badania wody na zawartość: azotanów, chloru wolnego, paciorkowców kałowych oraz utlenialność (indeks nadmanganianowy). Zakresem monitoringu przeglądowego objęto parametry jakości wody określone w załącznikach: 1A, 2, 3 i 5 rozporządzenia jwps.

Częstotliwość i zakres badań wskaźników promieniotwórczych, wg Prezesa Zarządu, zostanie uzgodniony z MPWIS po uzyskaniu pierwszych wyników badań przeprowadzonych w tym zakresie w 2016 r. w ramach monitoringu przeglądowego.

(dowód: akta kontroli str. 390-447, 759, 762, 765, 825-855)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w monitoringu kontrolnym nie uwzględniano badania parametru smaku, ponieważ Spółka nie odnotowała zgłoszeń konsumentów o braku akceptowalności smaku. Parametr ten badany był w ramach monitoringu przeglądowego, a jego wyniki nie wykazały żadnych nieprawidłowości w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 858)

¹⁷ W miejscu wprowadzenia wody uzdatnionej do magistrali (tzw. kurek) w Świniarsku i w Starym Sączu.

¹⁸ § 4 pkt. 5 rozporządzenia jwps.

¹⁹ W 2013 r. 9,7 tys. l/24 godz., w 2014 r. 9,5 tys. l/24 godz., w 2015 r. 9,7 tys. l/24 godz.

Wyniki badań jakości wody w miejscach wprowadzania do sieci potwierdziły, że w całym okresie objętym kontrolą woda odpowiadała wymaganiom określonym w załącznikach od 1 do 4 rozporządzenia jwps i nie odnotowano przypadku podawania do sieci wodociągowej wody nieprzydatnej do spożycia.

Stosownie do postanowień § 7 ust 2 rozporządzenia jwps Spółka sporządzała sprawozdania z wewnętrznej kontroli jakości wody do spożycia (monitoring kontrolny) i przekazywała je do MPWIS w Krakowie.

(dowód: akta kontroli str. 390-418, 448-647, 681)

Wody pobierane z ujęć powierzchniowych w okresie objętym kontrolą spełniały wymagania określone w § 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia²⁰ dla wód kategorii A1-A3²¹. Na jakość pobieranej wody i kwalifikowanie jej do wyższych kategorii (A2 i A3) wpływały podwyższone okresowo wartości zawiesiny ogólnej i żelaza występujące w tzw. wyjątkowych warunkach pogodowych, tj. po przejściu ulewnych deszczy lub w wyniku gwałtownych roztopów. Woda pobierana na ujęciach wód podziemnych zawierała zanieczyszczenia biologiczne, tj. bakterie grupy coli i Escherichia coli, a tym samym wymagała uzdatnienia, gdyż nie spełniała wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia określonych w załącznikach nr 1-4 rozporządzenia jwps.

(dowód: akta kontroli str. 678-680, 858)

W latach 2013-2016 w Spółce nie odnotowano okoliczności mogących spowodować pogorszenie jakości wody, a uśrednione roczne wyniki jakości pobieranych wód wykazały, że na przestrzeni ostatnich 10 lat jakość pobieranych wód powierzchniowych i podziemnych uległa poprawie. Na przyjęte do porównań 22 parametry jakości wód pobranych z rzeki Dunajec: 18 uległo poprawie, jeden (zapach) nie uległ zmianie, a pięć (liczba bakterii grupy coli, liczba beztlenowców redukujących siarczyny, zawartość manganu, twardość, przewodność) uległo nieznacznemu pogorszeniu. Korzystniej prezentowały się wyniki jakości wód podziemnych, gdyż na ujęciu w Starym Sączu poprawie uległo 10 parametrów, 10 parametrów nie zmieniło się, a dwa, tj. zawartość amoniaku i ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C, uległo tylko niewielkiemu pogorszeniu. Na ujęciu w Świniarsku poprawie uległo dziewięć parametrów, 12 nie uległo zmianie, a wskaźnik zawartości amoniaku uległ pogorszeniu o 0,01 mg/l.

(dowód: akta kontroli str. 779-782)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Pomimo takiego obowiązku wynikającego z art. 12 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, oraz § 6 rozporządzenia jwps, Spółka nie wystąpiła do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w celu zatwierdzenia na 2013 r. udokumentowanego systemu jakości prowadzonych badań wody.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w 2013 r. MPWIS nie wymagał zatwierdzenia systemu jakości prowadzonych badań wody do spożycia, gdyż umieścił Laboratorium Spółki w wykazie akredytowanych laboratoriów uprawnionych do badania wody.

(dowód: akta kontroli str. 815)

MPWIS poinformował, że Spółka nie występowała o zatwierdzenie na 2013 r. udokumentowanego systemu jakości prowadzonych badań wody.

(dowód: akta kontroli str. 885)

²⁰ Dz.U. Nr 204, poz. 1728. Dalej: rozporządzenie wpps.

²¹ Załącznik nr 1 do rozporządzenia wpps.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność Spółki w zakresie prowadzonego monitoringu, jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci.

4. Działania w celu poprawy jakości wody ujmowanej oraz podawanej do sieci wodociągowej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, pobrane wody powierzchniowe i wody podziemne podlegały takim samym procesom uzdatniania. W celu unieszkodliwienia zanieczyszczeń biologicznych w SUW w Starym Sączu stosowano ozonowanie, naświetlanie lampą UV oraz chlorowanie wody, a w SUW w Świniarsku naświetlanie lampą UV i chlorowanie. Skażenia fizykochemiczne zredukowano m.in. poprzez koagulację w zbiornikach pionowych, filtrację na filtrach piaskowych otwartych wraz z koagulacją kontaktową oraz filtrację na filtrach ze złożem węgla aktywnego. Proces uzdatniania, w ciągu technologicznym obejmującym infiltrację w gruncie, różnicowano w przypadku pobierania wody o różnej mętności w przypadku mętności

- powyżej 20 NTU, po zastosowaniu podczyszczania na osadnikach pionowych i separatorze Lamella wodę kierowano do basenów infiltracyjnych,
- poniżej 20 NTU, wodę po podczyszczeniu na separatorze Lamella kierowano do basenów infiltracyjnych,
- od 2 – 5 NTU wodę kierowano bezpośrednio do basenów infiltracyjnych.

Twardość wody obniżana była częściowo poprzez zasilanie wodą powierzchniową studni infiltracyjnych, a skażenie promieniotwórcze było częściowo usuwane w procesie koagulacji.

(dowód: akta kontroli str. 329-331, 682)

Skuteczność procesu uzdatniania wody wynikająca z prowadzonych badań w ramach kontroli wewnętrznej w latach 2013-2016 wynosiła 100% w przypadku zanieczyszczeń bakteriologicznych, a zanieczyszczenia fizykochemiczne zredukowane były w przedziale od 50% do 100%.

(dowód: akta kontroli str. 683-716)

Koszt doprowadzenia 1 m³ wody ujętej na ujęciu do uzyskania wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi określonych w rozporządzeniu jwps²² wynosił: w 2013 r. 1,17 zł w 2014 r. 1,35 zł, a w 2015 r. 1,36 zł. W ogólnym koszcie uzdatnienia 1 m³ wody najwyższy udział wynoszący od 26% do 30% stanowiły koszty wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń, koszty amortyzacji stanowiły od 23% do 24%, podatki i opłaty środowiskowe od 16% do 22% , materiały od 7% do 17%, zużycie energii od 4% do 11% i usługi obce od 9% do 11%.

(dowód: akta kontroli str. 759-772)

Wobec braku stwierdzonych przekroczeń w jakości wody po jej uzdatnieniu nie zachodziła potrzeba podejmowania działań w celu poprawy jej jakości.

(dowód: akta kontroli str. 419-647, 681)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

²² Mierzony w technicznym koszcie wytworzenia.

Wobec skutecznego działania procesu uzdatniania wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności i dotrzymania wymaganych parametrów jej jakości, w kontrolowanym okresie nie było potrzeby podejmowania przez Spółkę dodatkowych działań w celu poprawy jej jakości.

5. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dotyczących wody przeznaczonej do spożycia

5.1. Sporządzanie i przekazywanie sprawozdań

Stosownie do postanowień art. 286 ust. 1 ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²³, Spółka corocznie (do 31 marca następnego roku po okresie sprawozdawczym) przekazywała Marszałkowi Województwa Małopolskiego wykazy zawierające informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej oraz informacje o wysokości należnych opłat. Wykazy sporządzono na obowiązujących drukach określonych w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie wykazów zawierających informacje i dane w o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat²⁴.

Podane w wykazach ilości i jakości wody pobranej wody były zgodne z obowiązującą w Spółce ewidencją, a zastosowane jednostkowe stawki za pobór wody dla każdego roku kontrolowanego okresu oraz współczynniki różnicujące odpowiadały rodzajowi i przeznaczeniu pobieranej wody oraz zastosowanym metodom jej uzdatniania²⁵.

(dowód: akta kontroli str. 722-741, 757,758)

Zgodnie z wymaganiami art. 285 ust. 2 POŚ Spółka w obowiązujących terminach²⁶ wносиła na rachunek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (dalej Urząd Marszałkowski) należne opłaty za 2013 r. i 2015 r. Opłaty za 2014 r. nie wniesiono, gdyż pismem z 31 marca 2015 r. Spółka zwróciła się do Urzędu Marszałkowskiego o umorzenie opłat za korzystanie ze środowiska za 2014 r. w związku z poniesionymi nakładami na usuwanie skutków powodzi, która wystąpiła w maju 2014 r. Do czasu zakończenia kontroli postępowanie w sprawie umorzenia ww. opłat nie zostało zakończone.

(dowód: akta kontroli str. 742-758)

W kontrolowanym okresie Spółka pobrała z ujęć własnych mniej niż 5 000 m³ wód podziemnych oraz mniej niż 20 000 m³ wody powierzchniowej²⁷, a tym samym stosownie do obowiązujących w tym okresie rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej²⁸ nie miała obowiązku sporządzania sprawozdań OS-3 (Sprawozdanie o gospodarowaniu wodą, ściekach i ładunkach zanieczyszczeń). Sporządzone w Spółce sprawozdania M-06 zostały sporządzone i przesłane do GUS w obowiązujących terminach.

²³ Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm., dalej ustawa POŚ.

²⁴ Dz.U. poz. 274, ze zm.

²⁵ §9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 2008 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska Dz.U. Nr 196 poz. 1217 ze zm.

²⁶ Do 31 marca następnego roku.

²⁷ W 2013 r. odpowiednio 738,5 tys. m³ i 4 240,2 tys. m³, w 2014 r. 733,9 tys. m³ i 4 03w 2015 r. 733,2 tys. m³ i 3 996,5 tys. m³.

²⁸ Za rok 2013 - Dz.U. z 2013 r., poz. 1223, za rok 2014 - Dz.U. z 2014 r., poz. 415, za rok 2015 r. - Dz.U. z 2014 r., poz. 415.

Ilość pobieranej wody dla całej Spółki, podana sprawozdaniach M-06 za lata 2013-2015, była zgodna z danymi zawartymi w wykazach zawierających informacje o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i wody powierzchniowej śródlądowej przekazywanych marszałkowi województwa w ww. okresie.

(dowód: akta kontroli str. 759-768)

5.2. Informowanie konsumentów o jakości wody przeznaczonej do spożycia

W kontrolowanym okresie Spółka posiadała zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę udzielone przez organy wszystkich gmin znajdujących się w strefie zaopatrzenia w wodę. W związku z udzielonymi zezwoleniami Spółka zobowiązana była m.in. do przedkładania organom gmin informacji o realizacji skarg i wniosków, występujących awariach, wnioskach pokontrolnych z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych oraz o jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

(dowód: akta kontroli str. 783-811)

Spółka nie przedkładała organom gmin informacji w formie pisemnej, a według wyjaśnień Prezesa obowiązki informacyjne określone w udzielonych Spółce zezwoleniach na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przekazywane były w formie ustnej, podczas zwyczajnych zgromadzeń wspólników Spółki, których przedmiotem było m.in. rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu o działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za poprzedni rok obrotowy. Zarząd Spółki uznawał taką formę przekazania informacji za prawidłowe wywiązanie się z nałożonych obowiązków, a zgromadzenie wspólników, w których uczestniczył Prezydent Miasta Nowego Sącza, Burmistrz Starego Sącza oraz wszyscy wójtowie gmin, które wydały zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, nie wnioskowało o przedstawienie takiej informacji w formie pisemnej.

(dowód: akta kontroli str. 812, 858-862)

Informacje o jakości wody podawanej do sieci przekazywano konsumentom w komunikatach zamieszczanych na stronie internetowej²⁹. Komunikaty aktualizowane były co dwa tygodnie i zawierały informacje o wartości podstawowych parametrów wody wprowadzanej do sieci wodociągowej (jakość pod względem organoleptycznym, podstawowe parametry fizyko-chemiczne oraz stopień zanieczyszczenia bakteriologicznego) w porównaniu do obowiązujących wskaźników. Podawane informacje były aktualne i zgodne z wynikami monitoringu jakości wody prowadzonego przez Spółkę.

Informację o zgodności parametrów wody podawanej do sieci z obowiązującymi przepisami i normami zamieszczano także na fakturach za sprzedaż wody. Spółka prowadziła również medialne akcje informacyjne, w tym m.in. dni otwarte na ujęciu wody, Akademia Wodnika, montaż źródeł wody pitnej w szkołach.

(dowód: akta kontroli str. 773-778, 816)

W kontrolowanym okresie Spółka nie otrzymywała wniosków o udostępnienie informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

(dowód: akta kontroli str. 817)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

Spółka została zobowiązana przez gminy wydające zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków do przedkładania informacji o realizacji skarg i wniosków, występujących awariach, wnioskach pokontrolnych z przeprowadzonych kontroli zewnętrznych oraz o jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zobowiązanie to należało wypełniać w odniesieniu do każdej gminy, która wydała Spółce zezwolenie na prowadzenie takiej działalności.

²⁹ http://www.swns.pl/69,Parametry_wody.htm.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że spółka wywiązywała się z obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dotyczących wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Jednocześnie zwraca uwagę na konieczność pisemnego informowania organów wydających zezwolenia na zbiorowe zaopatrzenie lokalnej społeczności w wodę o przebiegu realizacji usług.

IV. Wniosek

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁰, wnosi o ponowne rozważenie zasadności wnioskowania o ustanowienie stref ochronnych ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 16 czerwca 2016 r.

Kontroler

Zbigniew Stachowicz
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Jan Kosiniak
Wicedyrektor

³⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677. (Dalej: ustawa o NIK).